

(3) Ll. tardà *flumicellum* 'riu' es llegeix en obres d'agrimensors romans, Pirson (*Vollmöllers Jabresberichte* XII, 87); cf. Tedesco, *Atti Lat. Ven.* LXV, II, 651-78).

(4) L'italià *fiunicello* i el friülà *flumisèl* (cf. Prati, *RLiR* XII, 73), noms comuns amb el significat de 'riu'.

ETIM. Del llatí² *FLUMENCELLUM, diminutiu de FLUMEN 'riu'. Va establir aquesta etimologia Joan Coromines en el *DECat* IV, 16b39, on diu: «--- *Flamicell* (amb *-issell*, *s* sorda), el qual no ve d'un «llatí» (!) *FLUMICELLU sinó de *FLUMENCELLUM, forma normal de diminutiu de nom en -EN en llatí; en la pronúncia això es tornà *-isèl* afeblint-se la *n* davant la sibilant sorda *s*, i després la nasalitat acabà perdent-se totalment per diferenciació. També és diferenciació *flo-* > *flam-* (cf. *clatell*, *altrança* etc.); -ICELLU segons fonètica hauria donat **-iell*».

Malgrat l'aparent simplicitat del cas, la qüestió etimològica mereix alguns aclariments. El rebuig de *FLUMICELLU per raons leximòrfiques es fa necessari, a fi d'evitar que les formes documentals *Flumicello* i *Flumicell* puguin fer imaginar un ètímon inexacte. El parònim castellà *Flumencillo* pot ésser en aquest sentit força orientador. Certament que *flumicellum* 'riu'²⁵ és un mot que apareix en escrits d'agrimensors romans, però són textos del S. IV d.C. o posteriors, molt tardans. Admetrem, per tant, i no és rebutjable la idea, que aquest *flumicellum* fou reducció fonètica de FLUMENCELLUM, que és el que s'esperaria a partir de FLUMEN, com a partir de GLOMUS tenim GLOMUSCELLUM o de FLOS s'obté el diminutiu FLOSCCELLUS. Pel que fa a l'it. *fiunicello* i al friül. *flumisèl* són diminutius formats ja en època romana segons les regles leximòrfiques internes d'ambdues llengües i no es poden aègar en favor de *FLUMICELLU.

D'altra banda, l'objecció fonètica a *FLUMICELLUM és pertinent, per tal com *-icellum* solament podria donar en català *-iell* o, com a molt, *-isell*. En canvi, sembla haver-hi algun cas de reducció ENCE > *ece*, com en la forma documental *Vergecello* (doc. de l'any 1305, *Llibre Roig* de Prats de Molló),³ que podria ser reducció de *Vergencell*; i aquest, extret del femení *Vergencella*, diminutiu de VIRGINEM. I no hem d'oblidar el paral·lel *Montanissell*, que suggereix una evolució com⁴⁵ *MONTANIONCELLU > *MANTANIONCELL > MONTANICELL. X. T.

¹ Fins i tot Violant i Simorra pronunciava *flamizèl*, però aclariria que no ho havia sentit dir mai a la gent del país, que parla del «riu de la Pobleta» o del «riu de Senterada». — ² Hem tingut en compte la possibilitat d'una filiació indoeuropea no llatina del nom. Però existint una explicació més simple i convincent en llatí, ens adherim a la conclusió de Coromines. De la consulta de l'obra de Julius Pokorny (cf. *IEW*, pp. 158-159, BHLEU-) es dedueix que, malgrat que l'arrel BLHEU- sigui compartida amb altres llengües indoeuropees, el mot *flumen* (< **fleugsmen*) és un desenvolupament només documentat en llatí. Això resta ja força a la probabilitat d'en-

troncament del nom amb altres llengües indoeuropees. És cert que l'existència de punts poc clars (*Flanlloc* de *Flu-*, *-icell* enlloc d'*-encell*) invita a deixar oberta una porta, encara que sigui en nota, a la via substratística. I de fet, algunes cèdules de l'*Onomasticon* redactades per Coromines l'any 1973 indiquen que aleshores no havia rebutjat totalment aquesta via d'explicació. Pensem que el Pallars Jussà és un racó de concentració de relíquies topòniques sorotàptiques i que l'evolució F- < BH- és típica del sorotàptic. Partint d'un *BHLEUG (-SMEN) podríem arribar a una hipotètica base FLOUM- o FLUM-, germana del ll. FLUM? Però al capdavant això ens deixa en el punt de partida i no soluciona cap dels problemes de l'etimologia llatina. Cercar un ètímon en el sorotàptic podria oferir avantatges sobre l'etimologia llatina si imaginéssim una base *FLUMIKKELLO- que donés compte de l'absència de nasal i el caràcter sord de la sibilant. Malgrat tot, aquest avantatge fonètic no compensa nombroses inversemblances: 1) En el sentit de 'rajar' o 'curs d'aigua' el radical BHLEUG- només existeix en grec i en llatí. 2) Una derivació amb -MEN- (o -MO-) no existeix enlloc més que en llatí. 3) És veritat que l'arrel aqueixa també apareix en bàltic, eslau i germànic (amb les quals té afinatit lèxica el sorotàptic), però es tracta de l'arrel BHLEU-, sense la -G- ni la -M-. A fi de comptes, creiem amb Coromines que resta més versemblant l'etimologia llatina. [No «més versemblant» sinó única sostenible: absurd pensar en el sorotàptic havent-hi el ll. *flumen*. J. C.] — ³ Coromines va estudiar aquest llibre l'any 1967 a Perpinyà, on va ser portat especialment des de Prats de Molló. El *Llibre Roig*, del S. XVII, és de fet una còpia ampliada del *Llibre Verd de Prats de Molló*, robat pels alemanys que van ocupar el Sud de França durant la darrera guerra. El copista era una persona de gran vàlua, Blasi de la Trinxeria, home rebel a Lluís XIV i un dels que es van resistir amb més tenacitat a l'anexió de part del territori català a la corona francesa.

El FLANXÈ

Partida del terme del Castell de Guadalest (Marina Val.), oït *el flaxçé* per Coromines. (XXXV, 23.10). Com és sabut els moros anomenaven *al-afrànc* les terres ocupades pels Francs, estenent-ho també als comtats catalans, rescatats amb l'ajuda dels francs en els Ss. VIII i IX (< mossàr. *frančä* FRANCIA). D'aquí un gentilici àr. *al-frančî* (amb la *r* morisca = *l*), que pogué donar nom a aquesta zona de la vall de Guadalest, abans de la Reconquesta: s'hi establiren potser catalans, sigui renegats, sigui romanalla ressegada de les expedicions de Ramon Borrell i altres comtes catalans, que arribaren fins a Andalusia intervenint en les guerres intestines dels moros, o acompanyant els aliats aragonesos del Cid Campeador entorn del Benicadell.